

TARTU ÜLIKOOL
Sotsiaal- ja haridusteaduskond
Haridusteaduste instituut
Koolieelse lasteasutuse õpetaja õppekava

Aigi Rahnel
Lasteaiaõpetajate ootused tugiisikule ning koostööd tugiisikuga
soodustavad ja takistavad tegurid lasteaiaõpetajate hinnangul
Bakalaureusetöö

Juhendaja: alushariduse kaasprofessor Merle Taimalu

Tartu 2021

Resümee

Lasteaiaõpetajate ootused tugiisikule ning koostööd tugiisikuga soodustavad ja takistavad tegurid lasteaiaõpetajate hinnangul

Kaasava hariduse rakendumisel on lasteaedades järjest enam erivajadusega lapsi ning järjest enam vajatakse erivajadustega laste kõrvale tugiisikuid. Erivajadusega lapse toetamiseks on vajalik kõigi temaga tegelevate täiskasvanute koostöö.

Bakalaureusetöö eesmärgiks oli välja selgitada lasteaiaõpetajate ootused tugiisikule ning õpetaja ja tugiisiku vahelist koostööd soodustavad ja takistavad tegurid lasteaiaõpetajate hinnangul. Uuringus osales 108 lasteaiaõpetajat, kellel on tugiisikuga koostöö kogemus. Andmeid koguti elektroonse ankeediga. Selgus, et lasteaiaõpetajad hindavad koostööd tugiisikuga oluliseks ning ootavad tugiisikult eelkõige koostööoskusi ja -valmidust ning teadmisi erivajaduste kohta. Õpetajate hinnangul soodustab tugiisikuga koostööd kõige enam ühiste eesmärkide olemasolu ja nende puudumist peeti suurimaks koostööd takistavaks teguriks.

Märksõnad: tugiisik, koostöö, erivajadusega laps

Abstract

Kindergarten teachers 'expectations of the support person and the kindergarten teachers' assessment of the favorable and hindering factors between the teacher and the support person

Implementation of inclusive education, there are more and more children with special needs in kindergartens and more and more support persons are needed next to the child with special needs. The support of a child with special needs requires the cooperation of all actual adults. The aim of the bachelor's thesis was to find out the kindergarten teachers' expectations of the support person and the kindergarten teachers' assessment of the favorable and hindering factors between the teacher and the support person. 108 kindergarten teachers with experience in working with a support person participated in the study. Data were collected using an electronic questionnaire. It turned out that kindergarten teachers value cooperation with a support person as important and expect the support person to have cooperation skills and readiness, as well as knowledge about special needs. According to the teachers, the existence of common goals facilitates the cooperation with the support person the most, and their absence was considered to be the biggest obstacle to the cooperation.

Keywords: support person, individual assistant, cooperation, special needs

Sisukord

Sissejuhatus.....	5
1. Kaasav haridus koolieelses lasteasutuses.....	6
2. Tugiisiku mõiste ja ootused tugiisikule.....	7
2.1 Tugiisik lasteaia - tugiisiku roll ja töökorraldus.....	8
2.2 Ootused tugiisikule.....	9
3. Õpetajate koostöö erinevate osapooltega.....	10
3.1 Õpetaja koostöö tugiisikuga ning seda soodustavad ja takistavad tegurid.....	12
4. Metoodika.....	14
4.1 Valim.....	14
4.2 Andmekogumine.....	15
4.3 Andmeanalüüs.....	16
5. Tulemused.....	16
5.1 Lasteaiaõpetajate ettekujutus tugiisiku rollist.....	17
5.2 Lasteaiaõpetajate ootused tugiisikule.....	17
5.3 Lasteaiaõpetaja ja tugiisiku vahelist koostööd soodustavad tegurid.....	19
5.4 Lasteaiaõpetaja ja tugiisiku vahelist koostööd takistavad tegurid.....	20
6. Arutelu.....	22
Töö piirangud ja praktiline väärtus.....	26
Tänuõnad	27
Autorsuse kinnitus	27
Kasutatud kirjandus	28
LISAD	31
Lisa 1. Ankeet lasteaiaõpetajatele	

Sissejuhatus

Iga lapsevanem soovib, et tema lapsed saaksid parima võimaliku hariduse, õppides ja arenedes eakaaslaste kõrval, hoolimata lapse eripärast või erivajadusest. Kõik lapsed väärivad võimalust suhelda eakaaslastega ja saada haridust elukohajärgses lasteasutuses. Koolieelsed lasteasutused liiguvad üha enam kaasava hariduse suunal ja järjest enam erivajadustega lapsi käib tavalasteaias. Erivajadusega lapse jaoks tuleb olenevalt tema erivajadusest kohandada keskkonda ja tegevusi (Häidkind & Oras, 2016a).

Lisaks keskkonna kohandamisele vajab mõni laps enda kõrvale ka tugiisikut, kes võimaldab lapsele vajaliku toe, tähelepanu ja abi. Kaasava hariduse rakendumisel on lasteaedadesse järjest enam vaja tugiisikuid erivajadusega lapse kõrvale. Erivajadusega lapse efektiivsemaks toetamiseks on vaja kõikide osapoolte koostööd ja pühendumist (Adams, Harris & Jones, 2016). Seega, lisaks rühma õpetajate ja õpetajate abi vahelisele koostööle on vaja nende head koostööd tugiisikutega.

Bakalaureusetöö teemat ajendas valima asjaolu, et kaasava hariduse rakendamine lasteaedades toob järjest rohkem erivajadustega lapsi lasteaedade tavarühmadesse. Tugiisik toetab ja abistab erivajadusega last kollektiivis toime tulemisel ja õppetegevustes. Erivajadusega lapse parimaks toetamiseks ja rühmas valitseva õhkkonna kõigi rühmas viibijate jaoks soodsana hoidmiseks on vajalik koostöö toimimine õpetaja ja lapse kõrvale määratud tugiisiku vahel. Seetõttu on oluline teada, millised on õpetajate ootused tugiisikule ning millised tegurid soodustavad ja takistavad õpetaja ja tugiisiku vahelist koostööd. Autorile teadaolevalt ei ole lasteaiaõpetaja ja tugiisiku vahelist koostööd lasteaiaõpetajate vaatepunktist Eestis uuritud. Allik (2014) on uurinud erivajadusega lapse tugiisikutööd haridusasutuses tugiisikute pilgu läbi ja oma töös kajastatud ka tugiisiku koostööd õpetajaga.

1. Kaasav haridus koolieelses lasteasutuses

Kaasav haridus tähendab, et igaühel, ka erivajadustega lastel, on õigus vastavalt oma võimetele ja vajadustele kvaliteetsele haridusele elukohajärgses haridusasutuses (Hariduslike erivajadustega õpilaste toetamine, 2020). Sellest tulenevalt on erivajadustega lastel õigus õppida tavalasteaegades ja -koolides (Häidkind & Oras, 2016b). Erivajadusega laps on laps, kelle eripärast või isiksuseomadustest tingituna tuleb ümber korraldada lapse kasvukeskkond või rühma tegevuskava (Koolieelse lasteasutuse riiklik õppekava, 2008).

Kaasamine koolieelses lasteasutuses võimaldab lapse erivajaduse varajast märkamist ja sekkumist ning tuge vajava lapse võimalikult kohest toetamist. See on ka oluline edaspidise haridustee planeerimiseks ja ettevalmistamiseks lapse vajadustest lähtuvalt (Euroopa Eriõppe ja Kaasava Hariduse Agentuur, 2014). Erivajadusega laste kaasamine tavarühmades annab erivajadustega lastele võimaluse haridusele, eakaaslastega suhtlemisele ja tegevustele, mis on kättesaadavad kõigile lastele (Hebbeler & Spiker, 2016), seeläbi võimaldatakse erivajadusega lastel areneda tavaarenguga lapsi jälgides ja jäljendades (Allik, 2014).

Õpetajad tunnistavad, et on oluline teha vahet, kas erivajadusega lapsi kaasatakse või vaid integreeritakse, sest just kaasamise puhul saavad kasu kõik lapsed, õppides arvestama ja mõistma erinevusi. Integreerimise puhul võimaldatakse küll haridust kodukoha järgses lasteasutuses, kuid õpetus toimub eakaaslastest eraldi (Adams et al., 2016). Selleks, et kaasava hariduse rakendamisest saaks kasu kõik õppijad, on oluline, et õpetaja suudaks luua õhkkonna, mis oleks mitmekesisust ja võrdset osalust toetav ja väärtustav (Euroopa Eriõppe ja ..., 2014). Tähtis on kõigile jõukohase pingutuse, piisava tähelepanu ja tunnustuse pakkumine (Häidkind & Oras, 2016b).

Lasteaia õpetajatel on kaasamise suhtes valdavalt neutraalne suhtumine ning kitsaskohtadena näevad õpetajad tugipersonali (tugiisikute, abiõpetajate jne) puudust, liiga suuri rühmasid ja erivajadustega laste kaasamiseks vajalike meetodite ja teadmiste puudust (Bendová, Čecháčková & Šádková, 2014), mis omakorda mõjutab seda, et tavalapsed võivad jääda tagaplaanile, sest õpetaja on hõivatud erivajadusega lapse abistamisega ning on seetõttu ka emotsionaalselt väsinud. Üheks lahenduseks on tavalasteaias õppiva erivajadusega lapse kõrvale tugiisiku või abiõpetaja leidmine (Häidkind & Oras, 2016b).

2. Tugiisiku mõiste ja ootused tugiisikule

Tugiisik on täiskasvanu, kes toetab, juhendab ja abistab ühte last koostöös lapsevanema ning last ümbritsevate spetsialistidega. Tugiisikuks ei saa olla lapse lähisugulane või lapsega koos elav isik, samuti on välistatud karistusregistris arvel olevad isikud, seda on reguleeritud Sotsiaalhoolekande seadusega §25 (Tugiisikuteenus, s.a.).

Tugiisikute töö on paindlik, tööülesanded sõltuvad juhtumist ning ei ole reeglite ega paragrahvidega paika pandud, vaid on määratletud üldised suunad ja eetika nõuded. Näiteks on välja toodud, et tugiisik juhendab, toetab ja motiveerib last igapäevatoimingutes ja -suhtluses, ehk abistab erivajadusega last nendes tegevustes, millega laps oma erivajadusest tulenevalt iseseisvalt hakkama ei saa. Suuremate laste tugiisiku tööülesannete hulka võivad kuuluda ka asjaajamise abistamine või emotsionaalse toe pakkumine (Puudega lapse tugiteenused, 2016). Erinevate tugiisikute ülesannete mahud ja sisud erinevad olenevalt sellest, kui pikalt on tugiisik selle erivajadusega lapse kõrval (Allik, 2014).

Tugiisiku puhul tuleb kasuks varasem lastega töötamise kogemus ja vastava koolituse läbimine (Puudega lapse tugiteenused, 2016). Tugiisikult eeldatakse teadmisi ja oskusi, et tulla toime väga erinevate erivajaduste ja olukordadega, siinkohal tulevad kasuks kogemused, huvi ning tahe uurida ja rohkem teada saada (Niilus & Lokko, 2017). Tugiisikute teadmised haridusalastest rollidest võimaldaksid parimat tuge erivajadusega lastele. Ka lapsevanemad eeldavad, et tugiisikul on erivajadustega lastega tegelemiseks vastav haridus (Isand, 2013). Kahjuks on uurimused Euroopas ja Ameerikas näidanud, et tugiisikute jaoks puudub asjakohane koolitus, sest tugiisikud ei kuulu otseselt ühegi teise eriala alla (Moshe, 2017). Samas on Takala (2007) artiklis “The work of classroom assistants in special and mainstream education in Finland” juttu tugiisiku koolitustest Soomes, mis sisaldavad tugiisiku töö põhialuseid, seda puudutavaid seaduseid, inimese arengu toetamist, õppimise juhendamist ja võimete arendamist. Ka Eestis korraldatud tugiisikute koolitused sisaldavad tugiisiku tööks vajalikke teadmisi ja oskusi eetikast, võrgustikutööst, suhtlemisest, seadusandlusest, turvalisusest jne (Allik, 2014). Koolituse läbimine on soovituslik, mistõttu on tugiisikute ettevalmistus väga erinev ning see võib omakorda mõjutada ka tugiisiku ja õpetaja koostööd.

2.1 Tugiisik lasteaias - tugiisiku roll ja töökorraldus

Kaasava hariduse põhimõtte järgimine toob ka lasteaia tavarühmadesse järjest rohkem erivajadustega lapsi, kellega toimetulekuks vajavad õpetajad abi ja tuge (Moshe, 2017; Sharma & Salend, 2016).

Lasteaegades on tugispetsialistideks eripedagoog ja/või logopeed, kuid on olukordi, kus mõnest korrast nädalas lapsel tugispetsialisti juures käimisest ei piisa. Tuge vajavaid lapsi on palju ja tugispetsialistide võimalused piiratud. Mõningatel juhtudel näeb õpetaja või ka tugispetsialist vajadust tugiisiku järele erivajadusega lapse kõrvale (Allik, 2014). Tugiisik vähendab õpetaja töökoormust ja stressi taset aidates organiseerida õppetegevusi, tagada distsipliini ning pakkudes lapsele tuge nii õppimises, kui ka emotsionaalselt (Cassim & Moen 2020). Rühmas töötava tugiisiku sobimine rühmaga ja õpetajaga ning nende vaheline tihe koostöö on väga olulised nii toimivate lahenduste väljatöötamiseks, info ja juhendamise jagamiseks õpetajalt vanematele ja ka vanematelt, tugispetsialistidelt ja teistelt lapsega seotud isikutelt õpetajale (Moshe, 2017; Niilus & Lokko, 2017).

Erivajadusega lapse abistamist ja toetamist lasteaias organiseerivad lasteaia tugispetsialistid või vajadusel ka tugiisikuteenus korraldaja (Tugiisikuteenus, s.a.). Erivajadusega lapse tugiisik liidetakse võrgustikku, milles on nii õpetajad, tugispetsialistid kui ka teised last toetavad isikud ning koos pannakse paika ootused koostööle ja õigused, kohustused ning vastutusalad lapse toetamisel (Moshe, 2017; Niilus & Lokko, 2017; Tugiisikuteenus, s.a.). Tugiisiku ülesandeks on lasteaias toetada erivajadusega lapse arengut ja õppimist, vajadusel rahustada ja aidata mõista olukordi või tegevusi ning hoolitseda lapse tervise ja heaolu eest lasteaiapäeva vältel, olles samas ka ühenduslüliks pere, õpetaja, tugispetsialistide ja lapse vahel (Allik, 2014). Põhiline roll on toetada õppiijat, keskendudes individuaalsele vajadusele (Cassim & Moen, 2020).

Tugiisik õpetab last enda eest hoolitsema ja julgustab iseseisvalt toime tulema nii suhtluses kui õppetegevustes, abistab ja juhendab õppeprotsessis (Tugiisikuteenus, s.a.). Õpetaja assisteerimine erivajadusega lapse õppetegevustes on üks põhilisi tugiisikute tööülesandeid (Takala, 2007). Tugiisikud toovad oma tööülesannetena välja veel lapse ning temale antud ülesannete täitmise jälgimist, nähtu ja tehtu dokumenteerimist ja seeläbi lapse arengu

kaardistamist, turvalisuse tagamist, suulist juhendamist, üritustel ja väljasõitudel saatmist. Lisaks käib tugiisik lapsega kaasas ka tugispetsialistide juures, et kinnistamise ja lapse toetamise eesmärgil teha sarnaseid tegevusi ka rühmaruumis (Allik, 2014). Tugiisiku abil saab erivajadusega laps osa võtta kõigist ea- ja jõukohastest tegevustest, ta eraldatakse vaid vajadusel ja kokkulepitud kava alusel ning õppetegevustes toetab ja juhendab tugiisik last õpetaja korraldustele vastavalt, kuid ei vastuta sealjuures õpitulemuste eest (Tugiisikuteenus, s.a.).

Tugiisik ei tee lapse eest midagi ära ja ka juhendamine sõltub erivajaduse suurusest ja lapse tegelikest võimetest (Allik, 2014). Tugiisik on lapse jaoks olemas ja valmis vajadusel tuge pakkuma. Abistada tuleb piisavalt palju, kuid võimalikult vähe, et laps prooviks ise hakkama saada ja areneks seeläbi (Takala, 2007).

Tugiisik on rühmas lisa-täiskasvanu, kuid seda eelkõige selle lapse heaks, kelle toetamiseks ta määratud on (Cassim & Moen, 2020). Tugiisiku toel saab erivajadusega laps hoolimata oma erivajadusest osa võtta kõikidest tegevustest koos eakaaslastega ning õpetaja saab keskenduda rühma kui terviku õpetamisele. Tugiisik on toeks vaid ühele lapsele ja samaaegselt ei saa ta täita õpetaja või õpetaja abi kohustusi (Tugiisikuteenus, s.a.). Varasematest uuringutest on selgunud, et tugiisiku rollid on ebaselged ja nendelt on oodatud näiteks pedagoogilist sekkumist, õpilase ja õpetaja vahendajaks olemist, individuaalset hooldust, erivajadusega lapse kohta tähtsate otsuste langetamist, väikeste gruppide juhendamist ja käitumise kujundamist (Sharma & Salend, 2016).

Tugiisikuid peetakse lapse abistajaks, õpetaja abistajaks, asendusõpetajaks, juhendajaks kuni isikuni, kes teeb peaaegu kõike, kuid tugispetsialistid näevad tugiisiku väärtust eelkõige erivajadusega lapse individuaalse tähelepanu ja toe näol (Takala, 2007). Kuna tugiisikute kohustused on olenevalt juhtumist väga erinevad siis on segadus teenuse sisu osas kõigi osapoolte jaoks (Allik, 2014).

2.2 Ootused tugiisikule

Õpetajate arvates on tugiisiku juures olulised isikuomadused nagu soojus ja empaatiavõime ning pingetaluvus, aga ka teadmised erivajadustest (Syrnyk, 2018). Lapsevanemad peavad tugiisiku puhul olulisemateks isikuomadusteks rahulikkust ja optimismi (Isand, 2013). Tugiisikult

oodatakse ka vastutustundlikkust, lugupidavust, usaldusväärsust ning konfidentsiaalsuse põhimõtetest kinnipidamist. Tugiisik peab kindlasti sobima teenuse saajaga ja oskama näha erivajadusega last terviklikult (Tugiisikuteenus, s.a.), seetõttu sooviksid lapsevanemad pigem tuttavat inimest oma lapse kõrvale, sest võõras ei pruugi lapsega saavutada piisavalt usaldust ja koostööd, seda enam, et tihti on tegu lühiajaliste töötajatega (Isand, 2013). Oluline on ka tugiisiku sobimine rühma meeskonnaga ja sealse keskkonnaga (Niilus & Lokko, 2017; Takala, 2009). Õpetajad hindavad tugiisiku juures kõrgelt meeskonnatöö oskust, õppimistahet, kannatlikkust ja lastega tegelemise oskust (Syrnyk, 2018).

Seega on tugiisikutele väga erinevaid ootusi erinevate osapoolte poolt ning tugiisikute roll ei ole kõigile selgelt mõistetav, sest tema ülesanded ei ole üheselt välja toodud, vaid sõltuvad juhtumist. Seetõttu võib olla keerulisem õpetajatel ka tugiisikutega koostööd teha.

3. Õpetajate koostöö erinevate osapooltega

Koostöö on kahe või enama isiku ühise eesmärgi suunas kooskõlastatult tegutsemine (Eesti keele seletav sõnaraamat, 2009). Haridusasutustes on koostöö erinevate osapoolte vahel oluline õppija arengu parimaks toetamiseks. Selleks teeb õpetaja koostööd nii lapsevanema, kolleegide, tugispetsialistide, kui ka kogukonnaga.

Lasteaiaõpetaja kvalifikatsiooninõuded on kõrgharidus ja pedagoogilised kompetentsid, seda on võimalik omandada läbides lasteaiaõpetaja esmakoolituse, millega saavutatakse õpetaja, tase 6 kutse. Täpsemad kompetentsinõuded ja õpetaja tööosad on välja toodud kutsestandardis. *Õpetaja, tase 6 kutsestandardis* on õpetaja tööosadena välja toodud koostöö ja sotsiaalne pädevus ning tööks vajaliku isikuomadusena koostöövõime. Kohustuslike kompetentside alla kuulub koostöine õppija toetamine ja õppetegevuste kavandamine tugispetsialistide, lapsevanemate, kolleegidega ning meeskonnaliikmena õpikogukonnas tegutsemine (Kutsestandardid, 2020). Seega õpetaja töö on tihedalt seotud koostööga ja seda tuleb teha erinevate osapooltega.

Kohaliku omavalitsuse sotsiaalametniku või lastekaitsetöötajaga koostöö on vajalik, kui lapse kodune keskkond osutub lapsele füüsiliselt, emotsionaalselt kahjustavaks (Koolieelse lasteasutuse seadus, 1999/2018) või rühmas käivale erivajadusega lapsele tugiisiku vajaduse

hindamiseks (Tugisikuteenus, s.a.). Õpetaja peab tegema tihedat koostööd ka tugispetsialistidega asutusesiseselt, et tuvastada tuge vajava lapse erivajadus, seada jõukohased õpieesmärgid ning rakendada sobivad tugimeetmed (Kutsestandardid, 2020; Radić-Šestić, Radovanović, Milanović-Dobrota, Slavkovic & Langović-Milićvić, 2013). Koolieelses lasteasutuses on tugispetsialistideks valdavalt eripedagoog ja logopeed, koolides võib olla lisaks koolipsühholoog või sotsiaalpedagoog, võimalusel mõlemad (Häidkind & Oras, 2016b).

Õpetajate omavaheline koostöö võimaldab õpetajatel jagada omavahel ideid ja kogemusi ning toetada teineteist, see omakorda tõstab kollektiivset ühtekuuluvust (Malone & Gallagher, 2010). Õpetajate omavaheline kogemuste ja ideede vahetus, koostöö ning selle tõhususe analüüs on olulised õpetaja professionaalses arengus ja tulevad kasuks õppija arengu toetamisel (Kutsestandardid, 2020).

Koolieelse lasteasutuse riikliku õppekava (Koolieelse lasteasutuse riiklik õppekava, 2008) kohaselt on lasteaia õppe- ja kasvatustegevuste eesmärk lapse mitmekülgne ja järjepidev arendamine koostöös perekonnaga. Erivajadusega lapse puhul on õpetaja ja lapsevanema koostöö olulise tähtsusega, sest erinevad vaatenurgad annavad kokku täpsema ülevaate lapsest ning ühises suunas liikudes tagatakse lapsele parim võimalik haridus (Adams et al., 2016). Lapsevanemad võrdlevad õpetaja ja lapsevanema vahelist koostööd jalgrattaga, mille üheks rattaks on õpetaja ja teiseks rattaks lapse pere ning edasi liikumiseks on vaja mõlema ratta koostööd ja samas suunas liikumist (Rouse & O'Brien, 2017). Õpetajad usuvad, et iga erivajadusega lapse jaoks sobivad erinevad lahendused ja seetõttu soovivad õpetajad õppida lapsevanematelt parimaid strateegiaid nende erivajadustega lastega tegelemiseks (Adams et al., 2016). Lisaks on õpetajatel kohustus nõustada lapsevanemaid õppe- ja kasvatusküsimustes (Koolieelse lasteasutuse seadus, 1999/2018).

Lasteaiaõpetaja teeb igapäevaselt koostööd ka rühmameeskonnaga. Koolieelses lasteasutuses hõlmab meeskond kogu rühmas töötavat personali, mis olenevalt rühmast koosneb vähemalt ühest pedagoogilise haridusega õpetajast ja õpetajat abistavast personalist (Koolieelse lasteasutuse seadus, 1999/2018). Rühma meeskonda võiks arvestada ka rühmas erivajadusega lapse kõrval oleva tugisiku.

Lasteaia rühmas meeskonnana töötamine ühise eesmärgi suunas on väga oluline, sest mõjutab nii töö tõhusust kui ka laste heaolu. Koostöö ehk meeskonnatöö on edukas, kui kõik osapooled töötavad ühiselt määratud ühtse eesmärgi suunas võrdsete partneritena (Radić-Šestić et al., 2013). Koostöös ühise eesmärgi suunas liikuvate isikute erinevused on lapse arendamisel meeskonna tugevuseks (Adams et al., 2016). Kobolt ja Žižak on inglise keelset sõna - *team*, mis tähendab meeskonda - väljendanud akronüümina T - together, E - everyone, A - achieve, M - more (Radić-Šestić et al., 2013) ehk üheskoos tegutsedes saavutavad kõik rohkem.

Kaasava hariduse puhul on võtmesõnadeks koostöö ja meeskonnatöö. Erivajadustega laste kaasamine vajab kõigi lapsega kokkupuutuvate isikute koostööd ja igaühe erinev panus ühise eesmärgi saavutamiseks on lapse arendamise seisukohalt oluline (Adams et al., 2016). Õpetaja võib vajada teistest eristuva lapse toetamiseks tugispetsialistide nõu ja juhendamist ning lapsevanemate, rühmatöötajate ja lapsele määratud tugisiku abi vajalike muudatuste elluviimiseks (Häidkind & Oras, 2016b).

3.1 Õpetaja koostöö tugisikuga ning seda soodustavad ja takistavad tegurid

Õpetaja ja tugisiku vahel peab olema tihe koostöö ja suhtlus. Õpetaja ja tugisik peaksid töötama ühtse meeskonnana ühiste eesmärkidega, et tagada rühma ühtne toimimine ning laste heaolu (Syrnyk, 2018). Rühmas töötava tugisiku sobimine rühmaga ja õpetajaga ning nende vaheline tihe koostöö on väga olulised nii toimivate lahenduste väljatöötamiseks, info ja juhendamise jagamiseks õpetajalt vanematele ja ka vanematelt, tugispetsialistidelt ja teistelt lapsega seotud isikutelt õpetajale (Moshe, 2017; Niilus & Lokko, 2017).

Õpetajalt ja tugisikult oodatakse tihedat koostööd, seega on olulised head suhtlemisoskused (Takala, 2007). Eelkõige toob kaasava hariduse rakendamine õpetajatele lisavastutusega erivajadusega lapse tugisiku toetamise ja juhendamise (Moshe, 2017), mistõttu on õpetajate juhtimisoskus oluline efektiivseks koostööks. Võtmesõnaks on ka ühine planeerimisaeg ja koostööoskus (Wilson & Bedford, 2008). Õpetaja peaks juhendama tugisikut lapse toetamiseks õppetöös ja tugisik on vahelülis sobivate juhiste andmisel õpetaja ja lapse arengu seisukohast oluliste isikute vahel (Moshe, 2017).

Õpetaja ja tugiisiku koostööd takistavate teguritena on varasemates uuringutes välja toodud erinevaid tegureid. Ühe suurema koostööd takistava tegurina on õpetajad toonud välja ühise planeerimise ja arutlemise aja puudumise (Wilson & Bedford, 2008). Samuti selle, et õpetajatel ja tugiisikutel on erinev arusaam tugiisiku rollidest, kuna need on ebaselged ja mitmekesised. Tugiisikud tunnevad, et nende roll on erivajadusega lapse juhendamine, õpetajad aga et tugiisiku roll on õpetaja abistamine ja lapse käitumise kujundamine, taltsutamine. See arvamuste erinevus mõjutab ka tugiisiku ja õpetaja koostööd (Sharma & Salend, 2016).

Varasemates uuringutes on tugiisikud öelnud, et koostöö õpetajatega ei toimi nii nagu see peaks, sest õpetajad ei kaasa erivajadusega lapsi teiste lastega ühistesse tegevustesse. Osa tugiisikuid ei ole rahul õpetajatega koostöö toimimisega, sest õpetajad annavad ülesandeid otse tugiisikule, mitte lapsele ning erivajadusega lapsega tegelemine jäetakse vaid tugiisikule ehk õpetajad võtavad tugiisikuid enda abilistena, mitte selle lapse abilistena, kellele tugiisik määratud on (Allik, 2014). Selle põhjuseks võib olla see, et paljud õpetajad on harjunud üksi töötama ja seetõttu vahel unustavad, et neil on võimalik kasutada tugiisiku abi ning planeerivad tegevused ilma tugiisikut kaasamata (Takala, 2007).

Eelpool kirjutatule toetudes saab järeldada, et kaasava hariduse tõttu tõuseb lasteaedades vajadus erivajadusega laste kõrvale tugiisikute järele. Selleks, et erivajadusega lapsi toetada ja arendada, on oluline, et kõik selle lapsega tegelevad täiskasvanud teeksid omavahel koostööd ning omaksid ühiseid eesmärgi. Käesoleva bakalaureusetöö uurimisprobleem seisneb selles, et koostööd lasteaiaõpetajate ja erinevate osapooltega on küll varasemalt uuritud, kuid autorile teadaolevalt ei ole uuritud lasteaiaõpetajate ja tugiisikute vahelist koostööd lasteaiaõpetajate vaatenurgast. Lasteaiaõpetajate ja tugiisikute vahelise koostöö uurimine annab ülevaate, kuidas hindavad õpetajad tugiisikuga koostöö erinevaid tegureid ning seeläbi tuua välja kitsaskohad, mida saab tulevikus muuta koostöö efektiivsemaks toimimiseks.

Bakalaureusetöö eesmärgiks oli välja selgitada lasteaiaõpetajate ettekujutus tugiisiku rollist, ootused tugiisikule ning õpetaja ja tugiisiku vahelist koostööd soodustavad ja takistavad tegurid lasteaiaõpetajate hinnangul.

Eesmärgist tulenevalt sõnastati uurimisküsimused:

- Milline on lasteaiaõpetajate ettekujutus tugiisiku rollist ja millised ootused on lasteaiaõpetajatel rühma tugiisikule?
- Millised on lasteaiaõpetajate ja tugiisikute vahelist koostööd soodustavad tegurid õpetajate hinnangul?
- Millised on lasteaiaõpetajate ja tugiisikute vahelist koostööd takistavad tegurid õpetajate hinnangul?

4. Metoodika

Bakalaureusetöös kasutati kvantitatiivset uurimisviisi, kuna sooviti teada saada hinnanguid ja arvamusi suurema hulga vastajate käest.

4.1 Valim

Bakalaureusetöö valim moodustati eesmärgipärase mugavusvalimi põhimõttel, mis tähendab, et valimi moodustamisel lähtuti uuritavate lihtsa kättesaadavuse, leitavuse ja vastamise valmidusest, aga arvestati ka valimi moodustumise kriteeriumitele vastavust. Valimi kriteeriumiteks on: vastaja on lasteaiaõpetaja ja tal on tugiisikuga koos töötamise kogemus.

Kokku saadeti palve uuringus osaleda 539 lasteaia e-mailile. 12 lasteaia juhataja vastas, et neil ei ole tugiisikut majas olnud. Ankeedile vastamine oli vabatahtlik. Kokku saabus 112 vastust. Neist 4 ei vastanud kriteeriumitele: olid vastanud õppejuht, õppealajuhataja, direktor ja liikumisõpetaja. Lõplikku valimisse jäi 108 vastajat.

Vastajate keskmine tööstaaž õpetajana oli 20,9 aastat (SD=13,4). Vastajate minimaalne tööstaaž oli 1 aasta ja maksimaalne 46 aastat, tööstaaži mood oli 36. Vastajatest 57% töötas vastamise hetkel koos tugiisikuga, 21% vastanutest oli viimane kogemus tugiisikuga koos töötada aasta varem ning ülejäänutel on kogemus rohkem kui aasta tagasi. 61% vastajatest töötab tavarühmas, 21% sobitusrühmas. Vastanute seas oli ka erirühma õpetajaid, tasandusrühma õpetajaid ning üks õpetaja liitpuudega laste rühmast ning 1 õpetaja arendusrühmast. Levinumad erivajaduse liigid, mille tõttu oli tugiisik rühma määratud oli autismispektri häire, mida nimetas 42% vastajatest ja segatüüpi spetsiifiline arenguhäire, nimetatud 39% vastustes. Rohkem oli

nimetatud ka käitumishäireid, mis esines 34% vastustes, ATH 28% ning kõnepuuet 24% vastustes.

4.2 Andmete kogumine

Andmete kogumiseks kasutati e-ankeeti (vt Lisa 1), mille küsimused koostas autor lähtuvalt töö eesmärgist ja uurimisküsimustest. E-ankeet võimaldab võimalikult paljude vastajateni jõuda ja tagab samas vastajate anonüümsuse. Negatiivseks küljeks ankeedi puhul on juhusliku vastamise võimalus ning täpsustavate küsimuste esitamise võimaluse puudumine. Täpsustamise eesmärgil oli ankeedis kasutatud avatud küsimusi, kuhu vastaja sai lisada soovi korral täpsustuse või kommentaari.

Ankeet koosnes 4 osast:

1. osa küsimused puudutavad lasteaiaõpetajate ettekujutust tugiisiku rollist ning lasteaiaõpetajate ootusi tugiisikule.
2. osa küsimused puudutavad lasteaiaõpetajate hinnanguid tugiisikuga koostööd soodustavate tegurite kohta.
3. osa küsimused puudutavad lasteaiaõpetajate hinnanguid tugiisikuga koostööd takistavate tegurite kohta.
4. osa koosneb küsimustest lasteaiaõpetajate taustaandmete kohta.

Ankeedis oli kokku 19 küsimust, millest 6 olid valikvastustega, 4 viiepunktilisel skaalal, 6 avatud küsimused ja 3 täpsustamise võimalust. Ankeedi küsimuste koostamisel võeti aluseks bakalaureusetöö esimeses osas läbi töötatud teoreetiline materjal.

Ankeedi valiidsuse tõstmiseks katsetati eelnevalt ankeeti kuue lasteaiaõpetajaga, kes vastavad valimi kriteeriumitele. Ankeedi piloteerimise järgselt ankeedis muudatusi ei tehtud. Lasteaedade kontaktid saadi infoportaalist Eesti.ee. E-ankeet saadeti lasteaedade juhatajatele e-mailile üle Eesti palvega jagada ankeeti õpetajatele, kellel on tugiisikuga koostöö kogemus. Andmeid koguti ajavahemikus 20.01.2021-31.01.2021.

4.3 Andmeanalüüs

Esimese sammuna korrastati saadud andmed. Nelja vastaja andmed eemaldati andmeanalüüsist, sest need ei vastanud valimi kriteeriumitele.

Andmete analüüsimisel on lähtutud uurimisküsimustest. Andmetest loodi Microsoft Office Exceli tabel, milles grupeeriti vastused uurimisküsimuste kaupa. 5-pallised skaalad viidi tulemuste esitamiseks üle 3-pallisteks. Andmeid kasutati üldistatud kujul, ilma konkreetse vastaja taustaga seostamata. Andmete analüüsimisel on kasutatud kirjeldavat statistikat, töös tuuakse välja vastuste esinemine protsentides. Valimi iseloomustamiseks arvutati ka aritmeetilisi keskmisi ja standardhälbed. Avatud küsimuste puhul kasutati kvantitatiivset sisuanalüüsi. Kogutud vastused kopeeriti ilma muutmata MS Wordi programmi. Vastused jagati sisu järgi kategooriateks, kus sama sisuga vastused kokku koondati. Töös esitati kategooriate esinemise protsent vastustes ning seotud näited.

5. Tulemused

Peaaegu kõik (98% vastajatest) tõdesid, et koostöö tugiisikuga on oluline ning 75% vastajatest tunneb, et lasteaia juhtkond soosib tugiisikuga koostöö tegemist. Umbes pooled (53%) õpetajatest leidsid, et tugiisikuga koostöö vähendab töökoormust, 20% ei olnud selle väitega nõus ning 27% vastanutest ei osanud seisukohta võtta (vt Tabel 1).

Tabel 1. Lasteaiaõpetajate seisukoht tugiisikuga koostöö kohta

	Nõus	Nii ja naa	Ei ole nõus
Koostöö tugiisikuga on oluline	98%	1%	1%
Tunnete, et lasteaia juhtkond soosib koostööd tugiisikuga	75%	20%	5%
Olete rahul koostööga tugiisikuga	73%	16%	11%
Koostöö tugiisikuga vähendab Teie töökoormust	53%	27%	20%
Koostöö tugiisikuga nõuab lisa aega	34%	23%	43%
Koostöö tugiisikuga tõstab Teie töökoormust	20%	32%	48%

5.1 Lasteaiaõpetajate ettekujutus tugiisiku rollist

Uuringus osalejatelt sooviti teada saada, milline on lasteaiaõpetajate arvates tugiisiku roll rühmas. Kokku vastas sellele 95 õpetajat, vastamata jättis 13 õpetajat. Neist vastanutest 79 % vastasid, et tugiisiku roll on aidata, toetada erivajadusega last, kellele ta on määratud igapäevategevustes. Neist omakorda 27% tõi välja sekkumist vaid vajadusel, abistamist ning mitte lapse eest asjade ära tegemist.

Tugiisik rühmas on mõeldud just ühe kindla lapse toetamiseks, sageli kipuvad tugiisikud unustama seda ja kipuvad tegelema ka teiste lastega jättes oma kindla lapse tahaplaanile. Tugiisik peaks abiks olema lapsele, et laps mõistaks ja oskaks kaasa teha rühmas läbiviidavatest tegevustest, kuid kindlasti ei tohiks ta neid lapse eest kippuma ise ära tegema, mis sageli on juhtunud.

7% vastajatest tõid välja, et tugiisik ei peaks sekkuma rühma tegevustesse, samas 22% vastajatest pidas tugiisikut meeskonnaliikmeks ning hindas koostöö vajadust.

Tugiisik kuulub rühma meeskonda ja on täieõiguslik liige. Ta teab mida me teeme ja plaanime. Ta aitab nõu ja jõuga. Eelkõige tegeleb ta erivajadusega lapsega. Abistab/suunab/toetab teda samade asjade tegelemisel, millega terve rühm tegeleb.

14% vastajatest pidas oluliseks ka seda, et tugiisik oleks abiks õpetajale ning teistele rühma lastele. Üks vastaja leidis, et kuigi tugiisik on määratud vaid ühele lapsele, siis õpetaja ootab, et tugiisik vastaks ka teiste laste ootustele. Tugiisikut nimetati ka õpetaja käepikenduseks või lisa silma- ja käepaariks rühmas.

Seitsmel korral toodi välja, et tugiisik ei peaks sekkuma rühma tegevustesse ega tegema õpetaja tööd.

“See on väga subjektiivne ja juhtumipõhine. Roll lähtub lapse ja rühma vajadustest.”

5.2 Lasteaiaõpetajate ootused tugiisikule

Vastanud õpetajad olid peaaegu kõik ühel nõul, et rühma saabuval tugiisikul peaks olema koostöövalmidus, mille märkis oluliseks 98% vastajatest. Teadmisi erivajadustest pidas oluliseks 97% vastajatest.

Üks vastajatest lisas:

“Pea oluliseks, et tugiisik teab lapse eakohast arengupsühholoogiat ning emotsionaalse arengu iseärasusi lisaks erivajaduste iseärasustele.”

Vähem oluliseks peeti tugiisiku kogemusi lasteaiarühmas töötamisega, millele vastas jaatavalt 80% vastajatest, sealjuures mitteoluliseks pidas seda 18% vastajatest. Alla 90% nõustumisega oli ka õpetajate ootus tugiisiku pedagoogika alaste teadmiste suhtes, mille puhul märkisid 88% vastanutest ootusega nõustumist.

Täpsustavalt kirjutas üks vastajatest:

“ideaalne variant on see, kui tugiisikuks on keegi, kes on varem olnud õpetaja”

Vastajad leidsid valdavalt, et nad on välja pakutud ootustega nõus (vt Tabel 2).

Tabel 2. Lasteaiaõpetajate ootused tugiisikule.

	Oluline	Nii ja naa	Ei ole oluline
Koostöövalmidus	98%	1%	1%
Teadmised erivajaduse kohta	97%	1%	2%
Avatud suhtlemine	96%	3%	1%
Sobimine lastega	95%	4%	1%
Iseseisvus	94%	3%	3%
Oskus sobituda rühma meeskonnaga	94%	5%	1%
Kogemused erivajadusega lapsega tegelemisel	94%	0%	6%
Erialane ettevalmistus	92%	3%	5%
Aktiivne osavõtt rühma tegevustest	91%	4%	5%
Pedagoogika alased teadmised	88%	4%	8%
Kogemused lasteaiarühmas töötamisel	80%	2%	18%

Ankeedis oli antud võimalus vastajal soovi korral midagi lisada seoses ootustega tugiisikule. Valdavalt rõhutati või täpsustati juba varasemalt välja toodud ootusi (vt Tabel 2).

5.3 Lasteaiaõpetaja ja tugiisiku vahelist koostööd soodustavad tegurid

Teise uurimisküsimuse jaoks uuriti vastajatelt, millised tegurid ja mil määral soodustavad õpetaja ja tugiisiku vahelist koostööd. Vastajatest 100% leidis, et ühised eesmärgid soodustavad koostööd õpetaja ja tugiisiku vahel. Kõik etteantud tegurid said kõrge nõustumise määra, sealjuures enamuse üle 95%-lise nõustumisega ning vaid ühe teguri puhul oli nõustumine alla 95% (vt Tabel 3). Õpetaja ja tugiisiku vahelist koostööd soodustava tegurina hindasid õpetajad pakututest vähem oluliseks tugiisiku pedagoogilist kompetentsi, mille märkis soodustavaks teguriks 93% vastanutest.

Tabel 3. Õpetajate ja tugiisikute vahelist koostööd soodustavad tegurid õpetajate hinnangul.

Tegurid	Nõustumise %
Ühised eesmärgid	100%
Avatud suhtlemine õpetaja ja tugiisiku vahel	99%
Kokku lepitud ülesanded	99%
Konkreetsed ja selged tööülesanded	99%
Tugiisiku sobivus rühma meeskonnaga	99%
Tugiisik toetab õpetajat	98%
Tugiisiku teadlikkus erivajadustest	98%
Tugiisiku sobivus lastega	98%
Tugispetsialistide olemasolu asutuses	98%
Tugiisiku vastuvõtlikkus juhendamisele	97%
Õpetaja teadlikkus erivajadusest	97%
Vastutuse jagamine	96%
Õpetaja toetab tugiisikut	96%
Õpetaja oskus juhendada tugiisikut	96%
Õpetaja kaasab tugiisikut õppetöösse	94%
Tugiisiku pedagoogiline kompetents	93%

Täpsustavalt oli vastajatel võimalus välja tuua viis olulisemat tegurit õpetaja ja tugiisiku koostööd soodustavatest teguritest. Siinkohal ei olnud tingimata vajalik kasutada neid tegureid, mis olid ankeedis juba nimetatud eelnevalt. Sellegipoolest nimetati valdavalt neid tegureid (vt Tabel 3). Sellele küsimusele vastas 85% kõigist vastajatest. Kõige enam tõid vastajad viie kõige olulisema tegurina välja koostöövalmidust, mida oli mainitud 60% vastustes. Avatud suhtlemist peeti koostööd enim soodustavaks teguriks 49% vastustes. 45% vastajatest nimetas ka teadmisi ja teadlikkust erivajadustest. Sobivus lastega 34% ja isikuomadused 33% toodi veel välja oluliste koostööd soodustavate teguritena. Tugiisiku tahe teha seda tööd 29%. Korduvalt toodi välja ka konkreetseid tööülesanded/rollid 11% ning ühiseid eesmärke 13%. Tähtsaks peeti ka pedagoogilist kompetentsi (11). Eraldi lisati, et tugiisik peaks tööd tegema südamega. Üks õpetaja tõi välja, et tugiisik peaks suutma alustada iga päev nullist ja hinnanguvabalt.

Üks vastaja tõi välja ka selle, et tugiisiku hea väljaõpe on toimiva koostöö aluseks:

Tugiisiku välja õpetamine nõuab õpetajalt lisaaega, kuid kergendab edaspidist tööd, kui tugiisik võtab õpetuse omaks, osaleb meeskonnatöös. Kindlasti peab tugiisik olema avatud inimene ja tunnetama oma töö piire, mitte liigselt domineerima. Tugiisikute sotsiaalne kindlustatus ja palk peaks olema suurem, siis tuleksid tööle ka võimekamad inimesed.

5.4 Lasteaiaõpetaja ja tugiisiku vahelist koostööd takistavad tegurid

Kolmanda uurimisküsimuse jaoks uuriti õpetajatelt hinnanguid õpetajate ja tugiisikute vahelist koostööd takistavate tegurite kohta. Ülesehitus oli sarnane soodustavate tegurite küsimuste plokile, kus kõigepealt tuli vastajal valida omapoolne hinnang väljapakutud teguritele ning seejärel oli võimalus eraldi välja tuua kuni viis tegurit, mis enim takistavad õpetaja ja tugiisiku vahelist koostööd. Kõik etteantud vastusevariandid said kõrge nõustumise määra, valdavalt 80-89% vastajatest nõustus pakutud variandiga. Vaid ühe vastusevariandiga nõustus üle 90% vastajatest - suurima takistava mõjuga arvati olevat olukord, kui õpetajal ja tugiisikul on erinevad ootused ja eesmärgid koostööle (vt Tabel 4). Koostööd takistava tegurina näevad õpetajad ka tugiisiku väheseid teadmisi erivajaduste kohta ning ebaselgeid juhised, millega nõustus 89% vastajatest. Nelja variandiga oli nõus alla 80% vastanutest. Kõige vähem, 60% vastajatest, oldi nõus väitega, et koostööd takistab tugiisiku ajapuudus.

Tabel 4. Õpetajate ja tugiisikute vahelist koostööd takistavad tegurid õpetajate hinnangul.

Tegurid	Nõus	Nii ja naa	Ei ole nõus
Erinevad ootused ja eesmärgid koostööle	92%	2%	6%
Tugiisikute vähesed teadmised erivajadustest	89%	3%	8%
Puuduvad selged juhised	89%	3%	8%
Tugiisikute huvi puudus rühma tegevuste vastu	87%	6%	7%
Tugiisiku poolne negatiivne hoiak õpetajasse	87%	6%	7%
Õpetaja poolne negatiivne hoiak tugiisikusse	87%	6%	7%
Õpetajate ajapuudus (teised lapsed samuti rühmas)	86%	6%	8%
Tugiisiku vähene ettevalmistus tööks erivajadustega lastega	85%	4%	11%
Õpetajate juhendamisoskuste puudumine	85%	6%	9%
Liiga palju lapsi rühmas	85%	3%	12%
Tugispetsialisti puudumine asutuses	84%	7%	9%
Tugiisiku vähene ettevalmistus tööks lasteaias	82%	3%	15%
Õpetajate suurenev töökoormus	80%	6%	14%
Juhtkonna toe puudumine	80%	7%	13%
Õpetajate vähene kogemus ja tööstaaž	73%	7%	20%
Tugiisiku vähesed teadmised pedagoogikast	72%	3%	25%
Tugiisiku vähene töökogemus	70%	6%	24%
Tugiisiku ajapuudus	60%	18%	22%

Ploki teise küsimuse all oli vastajatel võimalik välja tuua nende arvates õpetaja ja tugiisiku vahelist koostööd enim takistavad tegurid. Siinkohal ei olnud vajalik nimetada ankeedis eelnevalt väljapakutud tegureid ja vastajad said lisada enda arvates vastavaid tegureid. Sellele küsimusele vastas 82% vastajatest. Kõige rohkem (43%) toodi lahtise küsimuse all välja takistavate teguritena vähest ettevalmistust või valmisolekut ja puudulikke teadmisi nii

erivajadustest kui ka lastest ja lasteaiatööst. 41% vastajatest mainis koostööoskuste ja valmisoleku puudumist koostööd takistava tegurina. 38% tõid välja huvi puudumist ja 23% vastajatest nimetasid negatiivseid hoiakuid. Õpetajad leidsid ka, et takistavaks teguriks on ka õpetajate juhendamisoskuste puudumine (21%).

Õpetaja juhendamisoskuste puudumine. Tugiisik ootab ülesandeid õpetajalt. Mina ei ole saanud koolitust, kuidas juhendada tugiisikut! See on üsna mahukas algus, kui erivajadusega laps tuleb rühma, et tugisüsteem tööle saada. Tugiisik ei saa lihtsalt sisse astuda ja küsida, mida ma nüüd tegema pean. Selleks eelneb pikk koostöö. Tugiisikud on tavaliselt omavalitsuste palgal, neid on vähe, pannakse see, keda võtta on, nad ei saa lapsega head kontakti, ei sulandu kollektiivi.

12% vastajatest olid märkinud selgete rollide ja ülesannete puudumist. Välja toodi ka õpetaja ja tugiisiku isikuomaduste kokkusobimatust, mida mainiti 6% vastustest. 8% vastajate arvates takistab koostööd ka tugiisiku passiivsus.

Vastajatele anti võimalus soovi korral lisada midagi ning üks õpetaja tõi välja:

Tihti on nii, et tugiisik pole lasteaia valitud vaid vanema või kohaliku omavalitsuse poolt otsitud, seega võivad tugiisiku oskused/teadmised olla väga erinevad. Lasteaed pöörab kindlasti rohkem tähelepanu sellele, et tugiisikul oleks vastavad koolitused ja oskused olemas. Kuid siiski tugiisikute puudus ja väike palk tingib selle, et vastavaid inimesi lihtsalt pole võtta. Seega tulebki leppida mõnikord ka sellise tugiisikuga, kes on rühmas õpetajale suureks lisakoormuseks.

Lisaks kirjutati, et tugiisik ei tohiks olla liiga kaitsev oma kliendi suhtes ja peaks arvestama ka teiste laste vajaduste ja heaoluga.

Arutelu

Käesoleva bakalaureusetöö eesmärgiks oli välja selgitada, millised ootused on lasteaiaõpetajatel tugiisikutele, milline on õpetajate ettekujutus tugiisiku rollist ning millised tegurid soodustavad ja takistavad õpetaja koostööd tugiisikuga.

Vastused esimesele uurimisküsimusele, milline on lasteaiaõpetajate ettekujutus tugiisiku rollist ja millised ootused on lasteaiaõpetajatel rühma tugiisikule, andsid ülevaate, kuidas näevad õpetajad tugiisiku rolli rühmas ning mida ootavad õpetajad rühma saabuvalt tugiisikult.

Tulemustest selgus, et õpetajad ootavad tugiisikult eelkõige koostöövalmidust ja -oskusi ning oskusi sobitada meeskonda. Koostööoskused ja ka koostöövalmidus on olulised, sest

erivajadusega lapse toetamine on meeskonnatöö, kus üheskoos leitakse toimivad lahendused, kasutatakse neid ühise eesmärgiga ja liigub vajalik info (Moshe, 2017; Niilus & Lokko, 2017). Õpetajad hindavad koostööoskust ilmselt seetõttu, et nii on võimalik teha kokkuleppeid, jagada kogemusi, teadmisi ja infot ning on võimalik jagada koormust ning vastutust.

Väga oluliseks peavad õpetajad ka tugiisiku teadmisi erivajaduste kohta, samas seda nõuet tugiisikul tegelikult ei ole ning tugiisikute ettevalmistuse kohta puuduvad nõudmised ja regulatsioonid (Niilus & Lokko, 2017). Varasemalt on ka Syrnyk (2018) välja toonud erivajaduste kohta teadmiste olulisust tugiisiku töös. Kuna tugiisik saabub rühma erivajadusega lapsega toimetama, siis õpetajatel on kujunenud arusaam, et tugiisikul on olemas teadmised erivajaduste kohta ning ka erivajadustega toimetulemise kohta ning vastav väljaõpe. Need teadmised on küll vajalikud ja kogunevad töö käigus ja läbides vastavaid koolitusi, kuid ei saa eeldada, et need on alustaval tugiisikul juba olemas. Siinkohal on oluline just tugiisiku huvi ja tahe juurde õppida (Syrnyk, 2018; Niilus & Lokko, 2017).

Vastajaid tõid välja erinevaid isikuomadusi, mida tugiisikult oodatakse. Näiteks peetakse väga oluliseks tugiisiku avatud suhtlemist ja iseseisvust. Edukaks koostöö toimimiseks on ka varasemalt õpetajad välja toonud just tugiisiku suhtlemisoskusi ja isikuomadusi, küll aga iseseisvust väiksema osatähtsusega (Wilson & Bedford, 2008). Avatud suhtlemine lihtsustab rühma meeskonnaga ja ka lastega koostöö tegemist ning võimaldab jagada ning vastu võtta nõu ja juhendamist. Avatud inimesega on lihtsam suhelda ja seeläbi ka kergem koostööd teha. Iseseisvuse olulisus võib olla tingitud sellest, et rühmaõpetajal on kaasava hariduse kontekstis koormus suurenenud ning kui tugiisik suudab toime tulla võimalikult iseseisvalt, jätab see õpetajale rohkem ressursi ülejäänud rühmaga toimetamiseks.

Tugiisiku sobimine lastega on lasteaiaõpetajate arvates samuti oluline. Varasemalt on välja toodud, et tugiisik peaks sobima selle lapsega, kellele ta määratud on, aga ka kogu rühmaga (Tugiisikuteenus, s.a.; Moshe, 2017; Niilus & Lokko, 2017). Tugiisiku ja lapse omavahelise sobimatuse korral on oht, et tekib lisapingeid, mis omakorda mõjutab rühma mikrokliimat ning lapse valmisolekut abi ja toetust vastu võtta.

Uurimuse tulemustest selgus ka, et õpetajad näevad tugiisiku rollina erivajadusega lapse toetamist ja abistamist, sealjuures vajalikul määral ja mitte tehes seda, mida laps saaks ise teha.

Lapse toetamine ja abistamine on tugiisiku ülesannetena välja toodud ametlikus tugiisikuteenususe dokumendis (Tugiisikuteenus, s.a.) ning vajalikul määral abistamist ning lapse eest mitte ära tegemist on rõhutatud ka varasemates uuringutes (Cassim & Moen 2020; Allik, 2014; Takala, 2007). Kui tugiisik teeb lapse eest kõik ära, siis takistab see lapse arengut. Laps areneb parimal viisil, kui talle võimaldatakse selliseid ülesandeid, millega tuleb toime täiskasvanu kerge abiga.

Õpetajad pidasid oluliseks ka seda, et tugiisik oleks abiks õpetajale ning teistele rühma lastele. Tugiisikut nimetati ka õpetaja käepikenduseks või lisa silma- ja käepaariks rühmas. Tugiisik on küll rühmas lisa-täiskasvanu, kuid seda eelkõige selle lapse heaks, kelle toetamiseks ta määratud on (Cassim & Moen 2020; Tugiisikuteenus, s.a.). Kuna tugiisik on lisa-täiskasvanu rühmas, siis võib õpetajatel ja ka teistel lastel kergelt tekkida tunne, et tugiisikut saab rakendada veel ka teiste rühma tegevuste tegemisel ja igapäevastel toimetustel abiks. Mõnel juhul on tugiisiku arvestamine rühma abistajana mingil määral õigustatud. Näiteks siis, kui võib tekkida olukord, kus teiste laste teadmine, et ühel lapsel on toimetulemiseks abi vaja, võib mõjutada erivajadusega lapse minapilti ja/või rühmakaaslaste suhtumist erivajadusega lapsesse. Seetõttu võivad õpetajad lastele selgitada tugiisiku rolli kui kogu rühma abistajat, kuid seejuures peaks siiski teadvustama, et tugiisiku roll on seotud peamiselt konkreetse abi vajava lapsega.

Teise uurimisküsimusena küsiti õpetaja ja tugiisiku vahelist koostööd soodustavaid tegureid. Soodustavatest teguritest osutusid kõik välja pakutud variandid õpetajate arvates olulisteks ning kõik said kõrge nõustumise määra. Sellest võib järeldada, et õpetajad on orienteeritud koostööd soodustavate tegurite aktsepteerimise kaudu toimiva koostöö loomisele tugiisiku(te)ga. Kõik uuringus osalenud õpetajad pidasid ühiste eesmärkide olemasolu koostööd soodustavaks teguriks. Sarnaselt sellele leiti, et ühiste eesmärkide puudumine takistab edukat koostöö tegemist. Rühma toimimiseks ja laste edukaks toetamiseks on ka varasemalt ühiseid eesmärke välja toonud Syrnyk (2018), Adams jt (2016), Radić-Šestić jt (2013). Enamus vastajatest leidis ka, et selged ja konkreetset ülesanded mõjuvad soodustavalt tugiisiku ja õpetaja vahelisele koostööle. Õpetajad soovivad konkreetsemalt teada, millised on nii tugiisikute, kui ka õpetajate endi roll tugiisikuga rühmas. Segadust rollide mõistmisel ning selle mõju koostööle on välja toonud ka varem Sharma ja Salend (2016) ja Allik (2014). Koostöö toimib paremini, kui on teada, millist rolli keegi meeskonnas täidab. Kui õpetaja teab, milline on

konkreetne roll rühma saabuval tugiisikul ning millised kohustused ja võimalused tugiisiku saabumise tõttu õpetajale lisanduvad, on koostöö tegemine lihtsam, sest õpetajal on võimalus kohandada oma ootusi. Ehkki tugiisiku roll sõltub juhtumist ehk konkreetse lapse erivajadusest, oleks abiks, kui tugiisikutele kehtestataks juhtumipõhised nõuded, mis kirjeldaks, millised on konkreetsed ülesanded tugiiskutele teatud tüüpi abi vajava lapse korral.

Õpetajate arvates soodustab õpetajate koostööd tugiisikuga ka tugiisiku sobivus rühmameeskonnaga. Lapse toetamine lasteaias vajab meeskonnatööd ja meeskonnaliikmete kokkusobivus on selleks oluline (Moshe, 2017; Niilus & Lokko, 2017; Takala, 2009;). Kuigi meeskonnaliikmete erinevused tulevad ka mingil määral kasuks (Adams et al., 2016) on siiski täiesti kokkusobimatute isikute vahel koostöö tegemine keeruline ja pingeline.

Pisut vähem, kuid siiski olulisena näevad õpetajad tugiisikuga koostööd tehes soodustava tegurina õpetaja juhendamisoskust ja juhendamisoskuse puudumist pidasid õpetajad koostööd takistavaks teguriks. Tuntakse puudust väljaõppest, kuidas juhendada tugiisikut ja kuidas peaks toimuma koostöö, kui rühma saabub tugiisik. Õpetaja juhendamisoskuse olulisust kaasavas hariduses on välja toodud ka varasemalt, tõdedes, et kaasav haridus toob lasteaiaõpetajatele lisakohustuse tugiisiku juhendamise näol (Moshe, 2017). Kuna tugiisikul ei pea olema pedagoogilist haridust ega teadmisi laste arengust, siis õppetegevuste kohandamine ja nende planeerimine on rühmaõpetaja ülesanne ning selleks, et vastavad tegevused saaksid eesmärgipäraselt teostatud, on vajalik, et õpetaja oskaks juhendada tugiisikut.

Saadud tulemused näitavad, et õpetajatel on üsna ühtlased hinnangud tugiisikuga koostööd soodustavate tegurite kohta ning need ühtivad ka varasemate uuringutega.

Kolmanda uurimisküsimusena sooviti teada saada, millised tegurid takistavad õpetajate hinnangul koostööd õpetaja ja tugiisiku vahel. Koostööd enim takistavate teguritena nägid õpetajad segadust rollide mõistmisel. Kuna aga tugiisikute töö on juhtumi põhine, siis konkreetseid rolle ei ole seadusega paika pandud (Puudega lapse tugiteenused, 2016).

Varasematest uuringutest on välja tulnud ka, et koostööd takistab ühise planeerimisaja puudumine (Wilson & Bedford, 2008). Käesolevas uuringus hindasid õpetajad takistava tegurina suurema mõjuga õpetaja ajapuudust, tugiisiku ajapuuduse mõju hindasid õpetajad väiksemaks. Õpetajate nägemus võib olla tingitud sellest, et nad ei ole täheldanud tugiisikul ajapuudust. Küll

aga tundsid õpetajad pigem, et tugiisikute huvipuudus takistab koostöö tegemist. Koostööd ei ole võimalik teha ühepoolset, seega on huvipuuduse välja toomine takistava tegurina põhjendatav ja arusaadav.

Õpetajate arvates takistavad tugiisikuga koostööd ka tugiisikute vähene ettevalmistus või valmisolek ja puudulikud teadmised nii erivajadustest kui ka lastest ja lasteaiatööst. Eelmises uurimisküsimuses tõid õpetajad koostööd soodustava tegurina välja tugiisikute teadmised erivajaduste kohta, seega on arusaadav, et kui teadmiste ja ettevalmistuse olemasolu on koostööd soodustav tegur, siis nende puudumine võib osutada koostööd takistavaks teguriks.

Kokkuvõttes võib öelda, et õpetajad peavad koostööd tugiisikuga oluliseks ning hindavad sealjuures kõrgelt tugisiku meeskonnatöö oskusi. Õpetajad sooviksid väga, et tugiisik oleks hea ettevalmistusega ja teadlik lasteaiatööst. Õpetajate arvates teeb koostöö edukaks ühiste eesmärkide seadmine ning kõige rohkem on puudus õpetajate juhtimisoskusest ning selgetest rollide arusaamistest.

Töö piirangud ja praktiline väärtus

Käesoleva bakalaureusetöö piiranguteks on see, et küsimustikus olid soodustavate ja takistavate tegurite loetelud viie-punktilisel skaalal. Hindamisskaala oleks võinud olla suurem ning hinne kordamisvõimaluseta, ehk ühte hinnet on võimalik anda küsimuses vaid üks kord. See oleks tekitanud reaalsema pingerea. Küsimustiku ülesehitus võimaldas anda kõikidele teguritele kõige kõrgema hinde, mistõttu ei eristunud otseselt need tugiisikuga koostööd soodustavad ja takistavad tegurid, mida õpetajad kõige olulisemaks peavad.

Töö praktiline väärtus seisneb selles, et uurimuse tulemus võimaldab saada aimu lasteaiaõpetajate arvamusel tugiisiku rolli kohta rühmas, samuti õpetajate ootustest tugiisikule ning selgusid õpetajate hinnangud koostööd tugiisikuga soodustavate ja takistavate tegurite osas. Nende tulemuste valguses saab teha järeldusi, kuidas muuta õpetajate koostöö tugiisikutega efektiivsemaks. Näiteks täiendada tugiisikute ettevalmistust ja muuta konkreetsemaks tugiisiku rolli nii, et see oleks üheselt mõistetav nii tugiisikutele kui õpetajatele. Selgus ka vajadus lisada õpetajate (täiend)koolitusse tugiisiku juhendamise ning meeskonnatöö koordineerimisoskust toetavaid aineid.

Tänu sõnad

Soovin tänada õpetajaid, kes vastasid ankeedi küsimustele, aidates seeläbi kaasa selle bakalaureusetöö valmimisele. Tänan lõputöö juhendajat Merle Taimalu toetava ja mõistva juhendamise eest. Tänan südamest oma abikaasat, kes võimaldas mul pühenduda lõputöö kirjutamisele viies lapsed väljasõidule või tegeledes ise nendega. Tänan ka oma lapsi, kes ootasid kannatlikult ning andsid mulle aega ja rahu töö kirjutamiseks. Tänan veel sõpru, kes motiveerisid ja julgustasid mind jätkama töö kirjutamist.

Autorsuse kinnitus

Kinnitan, et olen koostanud ise käesoleva lõputöö ning toonud korrektselt välja teiste autorite ja toetajate panuse. Töö on koostatud lähtudes Tartu Ülikooli haridusteaduste instituudi lõputöö nõuetest ning on kooskõlas heade akadeemiliste tavadega.

Aigi Rahnel

/allkirjastatud digitaalselt/

Kuupäev

Kasutatud kirjandus

- Adams, D., Harris, A., & Jones, M. S. (2016). *Teacher-Parent Collaboration For An Inclusive Classroom: Success For Every Child*. 3, 14.
- Allik, E. (2014). *Erivajadusega lapse tugisikutöö haridusasutuses tugisikute pilgu läbi*. Publitseerimata bakalaureusetöö. Tartu Ülikool.
- Bendová, P., Čecháčková, M., & Šádková, L. (2014). Inclusive Education of Pre-school Children with Special Educational Needs in Kindergartens. *Procedia - Social and Behavioral Sciences*, 112, 1014–1021. Külastatud aadressil <https://doi.org/10.1016/j.sbspro.2014.01.1263>
- Cassim, N., & Moen, M. (2020). *Contribution of teaching assistants to quality education in grade 1 classrooms*. Külastatud aadressil <http://www.sajournalofeducation.co.za/index.php/saje/article/view/1719/944>
- Eesti keele seletav sõnaraamat. (2009). Külastatud aadressil <https://www.eki.ee/dict/ekss/index.cgi?Q=koost%C3%B6%C3%B6&F=M>
- Euroopa Eriõppe ja Kaasava Hariduse Agentuur (2014). Viis põhisõnumit kaasava hariduse kohta. Teooria rakendamine praktikas. Odense, Taani: Euroopa Eriõppe ja Kaasava Hariduse Agentuur.
- Hariduslike erivajadustega õpilaste toetamine: Õppekorraldus ja tugiteenused. (2020). Külastatud aadressil <https://www.hm.ee/et/tegevused/hariduslike-erivajadustega-opilaste-toetamine-oppekorraldus-ja-tugiteenused>
- Hebbeler, K., & Spiker, D. (2016). Supporting Young Children with Disabilities. *Future of Children*, 26(2), 185–205.
- Häidkind, P., & Oras, K. (2016a). Ülevaade kaasava hariduse rakendamisest lasteaedades ning koolides. T. Schmidt (Toim.) *Head haridust luues: Ideid, mõtteid ja retsepte kaasava hariduse edendamiseks*. (lk 98–118). Tartu: Paar OÜ.
- Häidkind, P., & Oras, K. (2016b). Kaasava hariduse mõiste ning õpetaja ees seisvad ülesanded lasteaedades ja esimeses kooliastmes. *Eesti Haridusteaduste Ajakiri. Estonian Journal of Education*, 4(2), 60–88. Külastatud aadressil <https://doi.org/10.12697/eha.2016.4.2.04>

- Isand, H. (2013). *Tugisikuteenuse kasutamine 4-16- aastaste puuetega laste seas 2012. Aastal Pärnu linnas*. Publitseerimata lõputöö. Tartu Ülikooli Pärnu kolledž.
- Koolieelse lasteasutuse riiklik õppekava*. (2008). Külastatud aadressil
<https://www.riigiteataja.ee/akt/13351772?leiaKehtiv>
- Koolieelse lasteasutuse seadus*. (1999/2018). Külastatud aadressil
<https://www.riigiteataja.ee/akt/114032011006?leiaKehtiv>
- Kutsestandardid: Õpetaja, tase 6*. (2020). Kutseregister. Külastatud aadressil
<https://www.kutseregister.ee/ctrl/et/Standardid/vaata/10824210>
- Malone, D. M., & Gallagher, P. A. (2010). Special Education Teachers' Attitudes and Perceptions of Teamwork. *Remedial and Special Education*, 31(5), 330–342.
- Moshe, A. (2017). Inclusion Assistants in General Education Settings—A Model for In-Service Training. *Universal Journal of Educational Research*, 5(2), 209–216.
- Niilus, L., & Lokko, L. (2017). *Tugisik lasteaias – igapäevased mured ja rõõmud*. Eripedagoogika nr.53, Alusharidus. OÜ Tarmest.
- Puudega lapse tugiteenused (2016). Külastatud aadressil
<https://www.sotsiaalkindlustusamet.ee/et/lapsed-ja-pere/lastekaitse/puudega-laste-tugiteenused#tugisik>
- Radić-Šestić, M., Radovanović, V., Milanović-Dobrota, B., Slavkovic, S., & Langović-Milićević, A. (2013). General and special education teachers' relations within teamwork in inclusive education: Socio-demographic characteristics. *South African Journal of Education*, 33(3), 1–15.
- Rouse, E., & O'Brien, D. (2017). Mutuality and reciprocity in parent-teacher relationships: Understanding the nature of partnerships in early childhood education and care provision. *Australasian Journal of Early Childhood*, 42(2), 45–52.
- Sharma, U., & Salend, S. J. (2016). Teaching Assistants in Inclusive Classrooms: A Systematic Analysis of the International Research. *Australian Journal of Teacher Education*, 41(8), 118–134.
- Syrnyk, C. (2018). Knowing Nurture: Experiences of Teaching Assistants for Children with SEBD. *British Journal of Special Education*, 45(3), 329–348.

Takala, M. (2007). The work of classroom assistants in special and mainstream education in Finland. *British Journal of Special Education*, 34(1), 50–57.

Tugiisikuteenus. (s.a.). Külastatud aadressil

<https://www.sotsiaalkindlustusamet.ee/sites/default/files/content-editors/Lastekaitse/tugiisikuteenus.pdf>

Wilson, E., & Bedford, D. (2008). „New Partnerships for Learning“: Teachers and Teaching Assistants Working Together in Schools—The Way Forward. *Journal of Education for Teaching: International Research and Pedagogy*, 34(2), 137–150.

Lisa 1.

Lasteaiaõpetajate ootused koostööle tugiisikuga ning seda koostööd soodustavad ja takistavad tegurid lasteaiaõpetajate hinnangul.

Lugupeetud lasteaiaõpetaja

Palun Teil vastata ankeedile, kus küsitakse Teie ootusi tugiisikule ning hinnanguid koostööd soodustavate ja takistavate tegurite kohta. Küsimustiku eesmärk on välja selgitada, millised on lasteaiaõpetajate arvates tugiisikuga koostööd enim soodustavad ja takistavad tegurid. Ankeedis vastamine annab Teile hea võimaluse mõelda oma kogemusele tugiisikuga koostööd tehes ning analüüsida koostööd mõjutavaid tegureid. Teie vastused on olulised teadustöö tegemiseks, mille tulemusel on võimalik muuta lasteaiaõpetajate ja tugiisikute vahelist koostööd efektiivsemaks. Saadud vastuseid kasutatakse üldistatud kujul ning Teie täpseid isikuandmeid ei küsita ega seostata Teie vastuste ega lasteaiaga. Palun mõelge rahulikult iga küsimuse või väite Üle ning vastake kõigile väidetele või küsimustele järjest. Ankeedis ei ole õigeid ega valesid vastuseid, see tähendab, et vastake palun täpselt nii nagu arvate või tunnete. Ankeedi täitmine võtab aega umbes 20 minutit. Soovi korral on uurimistööga võimalik tutvuda alates juunist 2021.

Palun vastake ankeedile ajaperioodil 20.01.2021-31.01.2021

Täiendavate küsimuste korral vastan meeleldi e-maili teel.

Aigi Rahnel

E-mail: aigi.rahnel@ut.ee

Lasteaiaõpetajate ootused tugiisikule

1 . Kuidas hindate Teie järgmiste väidete paikapidavust? Palun valige igast reast üks vastusevariant. *

Ei ole üldse nõus	Pigem ei ole nõus	Nii ja naa	Pigem olen nõus	Olen täiesti nõus
-------------------------	-------------------------	---------------	-----------------------	-------------------------

Koostöö tugiisikuga tõstab Teie töökoormust

Koostöö tugiisikuga nõuab lisaaega

Olete rahul koostööga tugiisikuga

Tunnete, et lasteaia juhtkond soosib koostööd tugiisikuga

Koostöö tugiisikuga vähendab Teie töökoormust

Koostöö tugiisikuga on oluline

2. Millised ootused on Teil rühma saabuval tugiisikule? Palun valige igast reast üks vastuse variant *

Ei ole üldse nõus	Pigem ei ole nõus	Ei oska vastata	Pigem olen nõus	Olen täiesti nõus
-------------------------	-------------------------	-----------------------	-----------------------	-------------------------

Teadmised erivajaduse kohta

Kogemused erivajadusega lapsega tegelemisel

Iseseisvus

Koostöövalmidus

Kogemused lasteaiarühmas töötamisel

Avatud suhtlemine

Aktiivne osavõtt rühma tegevustest

Sobimine lastega

Oskus sobituda rühma meeskonnaga

Erialane ettevalmistus

Pedagoogika alased teadmised

**3. Kas soovite midagi
lisada?**

4. Milline on Teie arvates tugiisiku roll rühmas? Palun kirjeldage oma sõnadega lühidalt. Palun tooge näiteid.

Tugiisikuga koostööd soodustavad tegurid

5. Millised on Teie arvates lasteaiaõpetaja ja tugiisiku koostööd soodustavad tegurid?

Palun valige igas reas 1 sobiv vastus. *

	Ei ole nõus	Pigem ei ole nõus	Ei oska vastata	Pigem olen nõus	Olen täiesti nõus
Ühised eesmärgid					
Vastutuse jagamine					
Õpetaja toetab tugiisikut					
Tugiisik toetab õpetajat					
Avatud suhtlemine õpetaja ja tugiisiku vahel					
Tugiisiku pedagoogiline kompetents					
Õpetaja oskus juhendada tugiisikut					
Tugiisiku vastuvõtlikkus juhendamisele					
Kokku lepitud ülesanded					
Konkreetsed ja selged tööülesanded					
Tugiisiku teadlikkus erivajadustest					
Õpetaja teadlikkus erivajadusest					
Tugiisiku sobivus rühma meeskonnaga					
Tugiisiku sobivus lastega					
Õpetaja kaasab tugiisikut õppetöösse					
Tugispetsialistide olemasolu asutuses					

6. Nimetage 5 tegurit, mis Teie arvates soodustavad enim koostööd tugiisikuga. Ei pea olema eelnenud nimekirjast.

7. Kas soovite midagi lisada?

Tugiisikuga koostööd takistavad tegurid

8. Millised on Teie arvates lasteaiaõpetaja ja tugiisiku koostööd takistavad tegurid? Palun valige igas reas 1 sobiv vastus. *

Ei ole üldse nõus	Pigem ei ole nõus	Ei oska vastata	Pigem olen nõus	Olen täiesti nõus
----------------------------	-------------------------	-----------------------	-----------------------	-------------------------

Tugiisiku vähesed teadmised pedagoogikast

Tugiisiku vähene ettevalmistus tööks lasteaias

Tugiisikute vähesed teadmised erivajadustest

Tugiisiku vähene ettevalmistus tööks
erivajadustega lastega

Tugiisiku ajapuudus

Tugiisikute huvi puudus rühma tegevuste vastu

Puuduvad selged juhised

Tugiisiku poolne negatiivne hoiak õpetajasse.

Õpetaja poolne negatiivne hoiak tugiisikusse.

Õpetajate ajapuudus (teised lapsed samuti
rühmas).

Õpetajate vähene kogemus ja tööstaaž.

Tugiisiku vähene töökogemus

Erinevad ootused ja eesmärgid koostööle.

Õpetajate suurenev töökoormus

Õpetajate juhendamisoskuste puudumine

Juhtkonna toe puudumine

Tugispetsialisti puudumine asutuses

Liiga palju lapsi rühmas

9. Nimetage 5 tegurit, mis Teie arvates takistavad enim koostööd tugiisikuga. Ei pea olema eelnenud nimekirjast.

10. Kas soovite midagi lisada?

Üldandmed

11. Teie töökogemus lasteaiaõpetajana aastates: * _____

12. Milline on Teie haridustase? Täpsustamiseks kirjutage reale "Other" *

Magister

Bakalaureus

Keskeri

Other: _____

13. Millises rühmas töötate? Kui Te ei leia variantidest sobivat vastust, kirjutage oma vastus reale "Other". *

Tavarühmas

Sobitusrühmas

Other _____

14. Laste vanus rühmas: _____

15. Laste arv rühmas: _____

16. Rühma meeskonna moodustavad. Kui Te ei leia variantidest sobivat vastust, kirjutage oma vastus reale "Other". *

2 õpetajat ja 1 õpetaja abi

1 õpetaja, 1 assistent ja 1 õpetaja abi

1 õpetaja ja 2 assistenti

2 õpetajat, 1 õpetaja abi ja tugispetsialist(id) (logopeed, eripedagoog vms)

1 õpetaja, 1 assistent, 1 õpetaja abi ja tugispetsialist(id) (logopeed, eripedagoog vms)

1 õpetaja, 2 assistenti ja tugispetsialist(id) (logopeed, eripedagoog vms)

2 õpetajat, 1 õpetaja abi ja tugiisik(ud)

1 õpetaja, 1 assistent , 1 õpetaja abi ja tugiisik(ud)

1 õpetaja, 2 assistenti ja tugiisik(ud)

Other: _____

17. Millise erivajadusega lapsele on/oli Teie rühmas tugiisik? Valige kõik sobivad. Kui Te ei leia variantidest sobivat, kirjutage palun oma vastus reale "Other".

ATH

Autismispektri häire

Diabeet

Liikumispuue

Nägemispuue

Kõnepuue

Kuulmispuue

Käitumishäired

Segatüüpi spetsiifiline arenguhäire

Epilepsia

Other: _____

18. Kui pikk on Teie tugiisikuga koos töötamise kogemus? Kui Te ei leia variantidest sobivat vastust, kirjutage oma vastus reale "Other". *

Vähem kui 1 aasta

1 aasta

2 aastat

3 aastat

4 aastat

5 aastat

Other: _____

19. Millal oli viimati Teie rühmas tugiisik? Vali 1 sobiv variant. *

Praegu

1 aasta tagasi

2 aastat tagasi

3 aastat tagasi

4 aastat tagasi

5 aastat tagasi

rohkem kui 5 aastat tagasi

Aitäh vastamast!

Lihtlitsents lõputöö reprodutseerimiseks ja üldsusele kättesaadavaks tegemiseks

Mina, Aigi Rahnel,

1. annan Tartu Ülikoolile tasuta loa (lihtlitsentsi) minu loodud teose
“Lasteaiaõpetajate ootused tugiisikule ning koostööd tugiisikuga soodustavad ja takistavad tegurid lasteaiaõpetajate hinnangul”, mille juhendaja on Merle Taimalu, reprodutseerimiseks eesmärgiga seda säilitada, sealhulgas lisada digitaalarhiivi DSpace kuni autoriõiguse kehtivuse lõppemiseni.
2. Annan Tartu Ülikoolile loa teha punktis 1 nimetatud teos üldsusele kättesaadavaks Tartu Ülikooli veebikeskkonna, sealhulgas digitaalarhiivi DSpace kaudu Creative Commons'i litsentsiga CC BY NC ND 3.0, mis lubab autorile viidates teost reprodutseerida, levitada ja üldsusele suunata ning keelab luua tuletatud teost ja kasutada teost ärieesmärgil, kuni autoriõiguse kehtivuse lõppemiseni.
3. Olen teadlik, et punktides 1 ja 2 nimetatud õigused jäävad alles ka autorile.
4. Kinnitan, et lihtlitsentsi andmisega ei riku ma teiste isikute intellektuaalomandi ega isikuandmete kaitse õigusaktidest tulenevaid õigusi.

Aigi Rahnel

17.05.2021